

Registratienummer: 23.090120

Aan Verenigde vergadering
Van Dijkgraaf en hoogheemraden
Portefeuille Aad Straathof
Onderwerp Bijdrage peilbeheer en grondwater aan zoetwaterbeschikbaarheid
Datum 17 oktober 2023

Waarom krijgt u deze memo

In de VV vergadering van 23 november 2022 is een toezegging gedaan om u te informeren over de mogelijkheden om met peilbeheer droogte te bestrijden en de rol van grondwater tijdens droogte. Met deze memo informeren we u over de resultaten.

Wat is het belangrijkste

De toezegging is als volgt vastgelegd:

- onderzoeken of hogere winterpeilen kunnen bijdragen aan extra berging van water;
- de VV te informeren met een duidelijke analyse van grondwaterstanden en winterpeilen en een plan van aanpak te presenteren;
- De analyse te verbreden met een doorkijk naar de zomerpeilen;

Het resultaat is een plan van aanpak met een advies hoe in peilbesluiten meer rekening gehouden kan worden met droogte.

Droogte gaat enerzijds over de watervraag in relatie tot de beschikbaarheid van zoetwater. Anderzijds gaat dit over het beschermen van grondwaterafhankelijke droogtegevoelige functies. Geconcludeerd wordt dat een meer flexibel en dynamisch peilbeheer, gericht op het vasthouden en bergen van oppervlaktewater, kan bijdragen aan het verkleinen van de watervraag. In het operationele peilbeheer tijdens droge perioden maken wij nu al gebruik van de ruimte die de Nota Peilbeheer hiervoor biedt.

Droogtegevoelige functies, zoals bijvoorbeeld grondwaterafhankelijke terrestrische natuur of veengebieden, kunnen beschermd worden door grondwaterstanden te verhogen. Maatregelen gericht op het verhogen van grondwaterstanden hebben een grotere watervraag tot gevolg.

Context

Mede door klimaatverandering wordt de opgave rond droogte en zoetwatervoorziening steeds groter. In de toekomst treedt droogte steeds vaker op, droge perioden duren langer en zijn droger. Door klimaatverandering zal ook de kans op wateroverlast toenemen. Het waterbeheer moet daarmee niet alleen gericht zijn op het zo snel mogelijk afvoeren van water, maar ook op het vasthouden en bergen er van. Als waterbeheerder is het daarbij voor Rijnland ook van belang om naar het grondwatersysteem te kijken.

Definities droogte en zoetwatervoorziening

In deze memo worden in de context van droogte en waterbeheer verschillende termen gebruikt:

Droogte: Droogte is in het gebied van Rijnland vooral een probleem vanwege de verzilting. Sloten en vaarten worden zouter door aanvoer van zoute kwel in diepe polders en droogmakerijen. Daarom worden deze gebieden doorgespoeld met zoet water. [droogtegevoelige functies]

Zoetwatervoorziening Bij lage rivierafvoeren verzilt daarnaast de Hollandse IJssel, die Rijnland en omliggende waterschappen van zoet water voorziet. De inlaat van zoet water bij Gouda wordt dan beperkt, waardoor de tekorten in regionaal waterbeheer toenemen. Om toch zoet water aan te kunnen voeren, wordt de KWA (De Klimaatbestendige WaterAanvoervoorziening) als alternatieve zoetwatervoorziening ingezet.

Watertekort: Tijdens droogte kan de aanvoer van zoet water onvoldoende zijn ten opzichte van de benodigde hoeveelheid water voor peilbeheer en doorspoelen van het watersysteem. Dat spreken we van een watertekort.

Watervraag: De watervraag is de hoeveelheid water die (jaarrond) nodig is in het oppervlaktewatersysteem voor o.a. peilbeheer en doorspoelen. Tijdens droogte kan er sprake zijn van een piek in de watervraag.

Flexibel peilbeheer: natuurlijke fluctuatie van het oppervlaktewaterpeil binnen een vooraf vastgelegde bandbreedte.

Dynamisch peilbeheer: actieve sturing van het oppervlaktewaterpeil binnen een vooraf vastgelegde bandbreedte.

Resultaten

In de bijlage treft u de rapportage van de inhoudelijke analyses aan. De belangrijkste conclusies zijn:

1. Een belangrijk gevolg van droge perioden is de afnemende zoetwaterbeschikbaarheid, waardoor het risico op watertekort of oplopende zoutgehalten toeneemt.
2. Aangepast peilbeheer, dat gericht is op het vasthouden en bergen van oppervlaktewater, zoals flexibel peilbeheer is een effectieve maatregel om de watervraag te verkleinen. Of daarmee ook daadwerkelijk watertekorten worden beperkt, hangt af van de bandbreedte van het flexibele peil en de mate van actieve sturing (dynamisch peilbeheer).
3. Het verhogen van winter- of zomerpeilen leidt niet tot een verlaging van de watervraag. Vernatten van veengebieden door waterinfiltratie leidt bijvoorbeeld juist tot een toename van de watervraag.
4. Het verhogen van winterpeilen heeft een beperkt effect op de grondwaterstanden tijdens droogteperioden en draagt nagenoeg niet bij aan het beperken van het watertekort tijdens droogte.
5. Het verhogen van de grondwaterstanden met vernattingsmaatregelen kan schade tegengaan bij droogtegevoelige functies, zoals grondwaterafhankelijke terrestrische natuur, oxidatie van veenbodems of houten paalfundering in bebouwd gebied. Maar dergelijke maatregelen leiden wel tot een hogere watervraag.

Vervolg

Bovengenoemde conclusies krijgen als volgt een plaats:

- Bij de eerstvolgende wijziging van de **Nota Peilbeheer** wordt het bijdragen aan de zoetwatervoorziening toegevoegd aan de visie op het peilbeheer. Zoetwatervoorziening wordt daarmee een hoofddoelstelling van duurzaam waterbeheer en krijgt daarmee nadrukkelijker een rol bij de peilafweging.
- In het programma **Toekomstbestendig Waterbeheer Rijnland** is er specifiek aandacht voor de rol van het peilbeheer tijdens droogte.
- De rol van de zoetwatervoorziening wordt nadrukkelijk meegenomen in gebiedsprocessen die voortkomen uit het **NPLG**. De integrale gebiedsprocessen kunnen leiden tot een peilbesluit met een aangepast peilbeheer, mede gericht op het versterken van de zoetwatervoorziening.
- De klimaatbestendige regels voor grootschalige gebiedsontwikkelingen staan in de nieuwe **Waterschapsverordening**. Bij de doorontwikkeling van deze regels wordt de rol van het oppervlaktewater bij het versterken van de zelfvoorzienende functie van het gebied verder benadrukt.